

ΜΑΘΗΜΑ 43 Η ΟΡΓΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μήπως έχω έλθει σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδό σου; Σε τέτοιο σημείο με έσυρε η μακρόχρονη ζωή και τα δυστυχισμένα γηρατειά, ώστε να σε δω πρώτα εξόριστο έπειτα εχθρό; Πώς μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη γη, η οποία σε γέννησε και σε ανέθρεψε; Δεν σου πέρασε η οργή όταν εισέβαλες στα σύνορα της πατρίδας; Παρ' όλο που είχες φτάσει με εχθρική και απειλητική διάθεση, γιατί, όταν είδες τη Ρώμη, δεν σου ήρθε στο μυαλό: «Μέσα σ' εκείνα τα τείχη είναι το σπίτι και οι εφέστιοι θεοί μου, η μητέρα, η σύζυγος και τα παιδιά»; Επομένως, αν εγώ δεν (σε) είχα γεννήσει, η Ρώμη δεν θα πολιορκείτο· αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα ελεύθερη σε ελεύθερη πατρίδα. Εγώ τίποτε πια δεν μπορώ να πάθω, ούτε πρόκειται να είμαι για πολύ καιρό τόσο δυστυχισμένη: αλλά αντίθετα αυτούς, αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακρόχρονη σκλαβιά.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ		
Α΄ ΚΛΙΣΗ	Β΄ ΚΛΙΣΗ	Γ΄ ΚΛΙΣΗ
Roma, -ae Θ	castra, -orum Ο	hostis, -is A + Θ
vita, -ae Θ	liberi, -orum Α	finis, -is Α
terra, -ae Θ	filius, -ii/-i Α	moenia, -ium Ο
patria, -ae Θ	animus, -i Α	penates, -ium Α
ira, -ae Θ		mater, -tris Θ
senecta, -ae Θ	Δ΄ ΚΛΙΣΗ	coniunx (coniux), -gis Θ
	conspectus, -us Α	mors, -rtis Θ
	domus, -us Θ	servitus, -utis Θ
		ex(s)ul, -ulis Α

ΕΠΙΘΕΤΑ
Β΄ ΚΛΙΣΗ
captivus, -a, -um
longus, -a, -um
infestus, -a, -um
liber, -era, -erum
miser, -era, -erum
immaturus, -a, -um
primus, -a, -um
Γ΄ ΚΛΙΣΗ
infelix
minax

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ	ΕΙΔΟΣ
Tuus, -a, -um	Κτητική, β' πρόσωπο
Hic, haec, hoc	Δεικτική
Ego	Προσωπική, α' πρόσωπο
Tu	Προσωπική, β' πρόσωπο
Qui, quae, quod	Αναφορική
Ille, illa, illud	Δεικτική
Meus, -a, -um	Κτητική, α' πρόσωπο
nihil	Αόριστη

ΡΗΜΑΤΑ	
Venio, veni, ventum, venire	4
Traho, traxi, tractum, trahere	3
Video, vidi, visum, videre	2
Possum, potui, - , posse	
Populor, populatus sum, populari (ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ)	1
Gigno, genui, genitum, gignere	3
Alo, alui, alitum (altum), alere	3
Ingridior, ingressus sum, ingredi (ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ)	3
Cado, cecidi, casum, cadere	3

Pervenio, perveni, perventum, pervenire	4
Succurrit, succurrit, succursum, succurrere	3
Pario, peperit, partum, parere (MTX ΜΕΛ. Pariturus)	3
Oppugno, oppugnavi, oppugnatum, oppugnare	1
Habeo, habui, habitum, habere	2
Morior, mortuus sum, mori (MTX. ΜΕΛ. Moriturus) (ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ)	3
Patior, passus sum, pati (ΑΠΟΘΕΤΙΚΟ)	3
Pergo, perrexī, perrectum, pergere	3
Maneo, mansi, mansum, manere	2

ut primum exsulem deinde hostem te viderem? δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο ρήμα της κύριας. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*, επειδή είναι καταφατική προηγείται η επιτακτική φράση *in hoc*. Εκφέρεται με υποτακτική, διότι το συμπέρασμα στη λατινική θεωρείται υποκειμενική κατάσταση· συγκεκριμένα εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (*viderem*), γιατί το ρήμα της κύριας είναι ιστορικού χρόνου (*traxit*) και αναφέρεται στο παρελθόν. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή της εμφάνισής του στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

quae te genuit: δευτερεύουσα αναφορική επιθετική πρόταση, προσδιοριστική στο *terram*· εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae*, εκφέρεται με οριστική (*genuit*), γιατί εκφράζει το πραγματικό, σε χρόνο παρακείμενο.

atque aluit: δευτερεύουσα αναφορική επιθετική πρόταση, προσδιοριστική στο *terram*· εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae*, που εννοείται, γιατί συνδέεται παρατακτικά συμπλεκτικά με την προηγούμενη πρόταση, εκφέρεται με οριστική (*aluit*), γιατί εκφράζει το πραγματικό, σε χρόνο παρακείμενο.

Quamvis infesto et minaci animo perveneras: δευτερεύουσα επιρρηματική παραχωρητική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της παραχώρησης στο ρήμα της κύριας. Εκφράζει μια υποθετική κατάσταση που, κι αν δεχθούμε ότι αληθεύει, δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο *quamvis*, γιατί ακολουθούν τα επίθετα *infesto et minaci*, εκφέρεται με οριστική παρά τον κανόνα (*quamvis* + υποτακτική), σε χρόνο υπερσυντέλικο.
Η σύνταξη *quamvis* + οριστική ισοδυναμεί με *quamquam* + οριστική και είναι μετακλασική.

cum in conspectu Roma fuit: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας. Εισάγεται με τον καθαρά χρονικό σύνδεσμο *cum*, γιατί μας απασχολεί μόνο από χρονική άποψη, εκφέρεται με οριστική (*fuit*), γιατί εκφράζει το πραγματικό, σε χρόνο παρακείμενο.

ego nisi peperissem: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρήμα της κύριας. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *nisi*, επειδή είναι αρνητική και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού, γιατί με την κύρια, η οποία λειτουργεί ως απόδοση και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (*oppugnaretur*) σχηματίζουν υποθετικό λόγο β'είδους, το αντίθετο του πραγματικού με υπόθεση στο παρελθόν και απόδοση στο παρόν.

Υπόθεση: *nisi peperissem* (υποτακτική υπερσυντελικού)

Απόδοση: *...non oppugnaretur* (υποτακτική παρατατικού)

nisi filium haberem: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρήμα της κύριας. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *nisi*, επειδή είναι αρνητική και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού, γιατί με την κύρια, η οποία λειτουργεί ως απόδοση και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (*essem*) σχηματίζουν υποθετικό λόγο β' είδους, το αντίθετο του πραγματικού στο παρόν.

Υπόθεση: *nisi haberem* (υποτακτική παρατατικού)

Απόδοση: *essem* (υποτακτική παρατατικού)

si pergis: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρήμα της κύριας. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *si*, επειδή είναι καταφατική και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα, γιατί με την κύρια, η οποία λειτουργεί ως απόδοση και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*manet*), σχηματίζουν υποθετικό λόγο α' είδους, ανοιχτή υπόθεση στο παρόν.

Υπόθεση: *si pergis* (οριστική ενεστώτα)

Απόδοση: *manet* (οριστική ενεστώτα).

Ασκήσεις:

1. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται (Να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο όπου χρειάζεται):

veni: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα

trahit: γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα

populari: γ' ενικό υποτακτικής μέλλοντα

aluit: αφαιρετική ενικού αρσενικού γένους μετοχής μέλλοντα

ingredienti: σουπίνο σε αιτιατική

reperissem: γ' πληθυντικό υποτακτικής μέλλοντα

oppugnaretur: γενική γερουνδίου

possum: απαρέμφατο παρακειμένου

pergis: β' πληθυντικό οριστικής υπερσυντελικού

manet: απαρέμφατο μέλλοντα

2. Να μεταφερθούν οι παρακάτω τύποι στις πτώσεις που ζητούνται για το καθένα:

hanc: ονομαστική πληθυντικού στο ίδιο γένος

tibi: τον ίδιο τύπο το α' πρόσωπο

fines: γενική πληθυντικού

conspectu: δοτική ενικού

domus: αιτιατική πληθυντικού

penates: δοτική πληθυντικού

mater: γενική πληθυντικού

filium: κλητική ενικού

nihil: δοτική ενικού

mors: αιτιατική πληθυντικού

3. Να γραφούν τα παραθετικά των επιθέτων και στα τρία γένη και να σχηματιστούν τα επιρρήματά τους και στους τρεις βαθμούς: *longus*, *infelix*, *liber*

4. Στις παρακάτω προτάσεις να τρέψετε την σύνταξη από ενεργητική σε παθητική ή το αντίστροφο.

In hoc me longa vita et infelix senectas traxit?

[...] *quae te genuit atque aluit.*